

ӘОЖ 81*1 (045)

АҒЫЛШЫН МӘДЕНИЕТІНДЕГІ СТЕРЕОТИПТІ ЕСІМДЕР

Өмірбек Э.А., 2 курс магистранты

Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті, Қызылорда қ.

Есімдер адамның жеке басын тануға мүмкіндік беретін, мәдениет пен қоғамдағы рөлін айқындайтын маңызды элементтердің бірі болып табылады. Әрбір есім өзінің тарихи, мәдени мәніне, әлеуметтік мәртебесіне байланысты белгілі бір мағынаға ие. Бұл есімдер арқылы қоғамдағы таптық, әлеуметтік, тіпті мінездік ерекшеліктерді анықтап, адамдарға қатысты қалыптасқан стереотиптерді байқауға болады. Ағылшын мәдениеті де есімдерге қатысты стереотиптердің белең алған ортасы ретінде ерекшеленеді. Бұл мақалада ағылшын мәдениетіндегі кеңінен танымал стереотипті есімдер және олардың қоғамдағы орны, сонымен қатар бұл құбылыстың жағымды және жағымсыз әсерлері қарастырылады.

Ағылшын қоғамы өзінің тарихы мен мәдениеті арқылы танымал. Ұлыбританияның көп ғасырлық тарихында әртүрлі әлеуметтік таптар, сыныптар, әдет-ғұрыптар қалыптасқан, және бұл факторлар халықтың өмір салтына тікелей әсер етеді. Осыған байланысты қоғамдағы кейбір есімдер белгілі бір таппен немесе мінез-құлықпен байланыстырылып, адамдарға қатысты стереотиптік түсініктердің қалыптасуына ықпал етті.

Мысалы, ағылшын мәдениетінде корольдік отбасы мүшелерінің есімдері тарихта маңызды орын алатындықтан, "Elizabeth", "Victoria", "William", "George" сияқты есімдер жоғары мәртебелі, беделді адамдармен ассоциацияланады. Ал қарапайым халық арасында кеңінен таралған есімдер өз кезегінде жұмысшы тап өкілдерімен немесе күнделікті өмірдегі қарапайым адамдармен байланыстырылады.

Ерлерге қатысты стереотипті есімдер

1. John

"John" есімі ағылшын тілді әлемде кең таралған есімдердің бірі болып табылады және әртүрлі әлеуметтік қабаттарға тән. Бұл есім көбінесе қарапайым, жұмысшы таптың өкілі ретінде қабылданады. "John Doe" тіркесі белгісіз, ортақ адамды сипаттау үшін қолданылады, бұл есімнің жайлылығы мен қарапайымдылығын көрсетеді. Сонымен қатар, "John" есімі халық арасында үлкен құрметке ие, өйткені бұл есімді көбінесе адал, еңбекқор, әділ адамдармен байланыстырады.

2. James

"James" есімі көбіне байсалды, білімді, жоғары әлеуметтік мәртебеге ие адамдармен ассоциацияланады. Бұл есім британдық корольдік отбасында жиі

кездеседі және дәстүршіл адамдарды сипаттау үшін қолданылады [1]. Сондай-ақ, "James" есімі формалды, сенімді адам бейнесін көрсетеді. Осы себепті, бұл есім бизнесмендер, саясаткерлер немесе ғылыми салада жүрген адамдар арасында кең таралған.

3. Charlie

"Charlie" есімі еркек мінезді, әзілқой, көпшіл адам ретінде қабылданады. Ағылшын мәдениетінде бұл есімді көбінесе достық қарым-қатынастағы, көңілді әрі өмірге жеңіл қарайтын адамдармен байланыстырады. Бұл есімнің иелері әлеуметтік ортада тез тіл табысатын, басқалармен оңай араласатын адамдар ретінде сипатталады. Сонымен қатар, "Charlie" есімі жұмысшы тап өкілдері арасында да жиі кездесетін есімдердің бірі.

4. Henry

"Henry" есімі, әсіресе, Ұлыбританияда жоғары мәртебелі, ақсүйектер мен тарихи тұлғалармен байланыстырылады. Тарихта әйгілі Генрих патшаларының есімдері бұл есімді патшалық билік пен күшпен ассоциациялауына себеп болды. "Henry" есімі иелері әдетте ақылды, байсалды және жауапты адамдар ретінде қабылданады. Бұл есім сонымен қатар дәстүрге берік, консервативті көзқарастарды ұстанатын адамдарды сипаттауы мүмкін.

Әйелдерге қатысты стереотипті есімдер

1. Karen

Соңғы жылдары "Karen" есімі поп-мәдениетте жағымсыз стереотип ретінде қалыптасты. Бұл есім шамадан тыс талап қоятын, өз құқықтарын үстем етуді көздейтін, көбінесе орта жастағы әйелдермен байланыстырылады. Әлеуметтік желілерде бұл есім белгілі бір жағымсыз мінез-құлықтың символына айналып, көптеген әзілдер мен мемдерге арқау болды. "Karen" стереотипі — дүкендерде немесе қоғамдық орындарда шағым айтатын, басқа адамдарға өз талаптарын қоятын мінезді әйел бейнесін сипаттайды. Мұндай стереотиптің күшеюі кейбір адамдарға әділетсіздік тудыруы мүмкін, себебі әр "Karen" есімі поп-мәдениетте жағымсыз стереотип ретінде қалыптасты. Бұл есім шамадан тыс талап қоятын, өз құқықтарын үстем етуді көздейтін, көбінесе орта жастағы әйелдермен байланыстырылады. Әлеуметтік желілерде бұл есім белгілі бір жағымсыз мінез-құлықтың символына айналып, көптеген әзілдер мен мемдерге арқау болды. "Karen" стереотипі — дүкендерде немесе қоғамдық орындарда шағым айтатын, басқа адамдарға өз талаптарын қоятын мінезді әйел бейнесін сипаттайды. Мұндай стереотиптің күшеюі кейбір адамдарға әділетсіздік тудыруы мүмкін, себебі әр "Karen" есімі бар адам бірдей мінезді көрсетпейді.

2. Emily

"Emily" есімі нәзіктік, сезімталдық және мейірімділікпен байланыстырылады. Бұл есімді иеленген әйелдер әдетте сабырлы, жауапты және отбасылық құндылықтарды жоғары қоятын адамдар ретінде сипатталады. Сонымен қатар, "Emily" есімі көбінесе білімді және өнерлі адамдармен байланыстырылып, интеллигентті әйелдерді сипаттайды. Бұл

есімнің иелері көп жағдайда жан-жақты дамыған, сабырлы әрі ұстамды әйелдер ретінде қабылданады.

3. *Victoria*

"Victoria" есімі салтанат пен мәртебені білдіретін есімдердің бірі. Британдық тарихта патшайым Викторияның есімі ерекше орын алғандықтан, бұл есім көбінесе жоғары тап өкілдерімен, билікке ие адамдармен байланыстырылады. "Victoria" есімі иелері, әдетте, салмақты, байсалды және беделді адамдар ретінде қабылданады. Сонымен қатар, бұл есім тарихи тұрғыдан патшалық билікті бейнелейтіндіктен, оның иелері қоғамда үлкен құрметке ие [2].

4. *Megan*

"Megan" есімі көбінесе тәуелсіз, батыл және еркін әйелдермен байланыстырылады. Бұл есімнің иелері заманауи және жаңашыл көзқарастарды ұстанатын адамдар ретінде қабылданады. Ағылшын мәдениетінде "Megan" есімі креативті, өз бетінше шешім қабылдай алатын, жеке мақсаттарына жетуге ұмтылатын әйелдерді сипаттайды. Бұл есімнің заманауи болмысы оны жиі жастар арасында танымал етеді.

Стереотипті есімдер қоғамдағы таптық және әлеуметтік жіктелуді айқын көрсетеді. Кейбір есімдер белгілі бір әлеуметтік тапқа немесе мінез-құлыққа қатысты қабылдануы мүмкін, бұл адамдар арасындағы қарым-қатынасты да өзгертеді. Мұндай стереотиптер қоғамда әртүрлі кедергілер тудыруы мүмкін, өйткені есімге қатысты алдын ала қалыптасқан пікірлер адамның шынайы қасиеттерін анықтауға мүмкіндік бермейді.

Мысалы, "Karen" стереотипі белгілі бір есімді иеленген адамдарға қатысты әділетсіздік туғызуы мүмкін, себебі қоғамда бұл есімге қатысты жағымсыз пікір қалыптасқан. Дәл осылай, басқа стереотипті есімдер де адамдарды бір типке жатқызуға итермелейді, бұл олардың жеке тұлғалық қасиеттерін ескермеуге әкеледі.

Ағылшын мәдениетіндегі стереотипті есімдер қоғамдағы әлеуметтік теңсіздіктерді, таптық құрылымды және мінез-құлық туралы түсініктерді көрсетеді. Бұл стереотиптер белгілі бір есімге қатысты қабылдауды қалыптастырып, адамдар арасындағы қарым-қатынасты өзгерте алады. Алайда, мұндай стереотиптер кейде әділетсіздікке және адамның шынайы қасиеттерін бағаламауға әкелуі мүмкін. Сондықтан, қоғамда әрбір адамның жеке тұлғалық қасиеттерін ескеру және стереотиптерге бой алдырмау маңызды. Есімнің адам өміріндегі маңызы зор болғанымен, әрбір адамның өз ерекшеліктері мен құндылықтары бар екенін ұмытпау қажет.

*Ғылыми жетекшісі Камнишева Г.А.,
педагогика ғылымдарының кандидаты., қауымдастырылған профессор*

Әдебиеттер тізімі

- 1 Corazza, E., (2021). *The Pragmatics and Cognition of Naming*. Cambridge Scholars Publishing, 51.
- 2 Valentine, T., Brennen, T., Bredart, S. (1996). *The Cognitive Psychology of Proper Names: On the importance of being Ernest*, Routledge, 124.